

ODRODZENIE I REFORMACJA W POLSCE

tom LXIX ■ Polska Akademia Nauk ■ Instytut Historii ■ ISSN 0029-8514

INSTYTUT HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

FUNDACJA INSTYTUTU HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ODRODZENIE I REFORMACJA W POLSCE

TOM LXIX

Warszawa 2025

<http://rcin.org.pl>

REDAKCJA

Urszula Augustyniak, Danilo Facca, Gniewomir Hawrasz (asystent redakcji), Wojciech Kriegseisen, Maciej Ptaszynski, Piotr Salwa (redaktor naczelny), Tomasz Wiślicz-Iwańczyk, Marta Wojtkowska-Maksymik, Anna Horeczy (sekretarz redakcji)

RADA REDAKCYJNA

Hans-Jürgen Bömelburg (Giessen), Juliusz Domański (Warszawa),
Michael Green (Łódź), Mirosława Hanusiewicz-Lavallee (Lublin), Edmund Kizik (Gdańsk),
Margarita Korzo (Moskwa), Waldemar Kowalski (Kielce), Valentina Lepri (Warszawa),
Janusz Małek (Toruń), Adam Manikowski (Warszawa), Jan Miernowski (Madison),
Barbara Milewska-Ważbińska (Warszawa), Wojciech Tygielski (Warszawa)

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
Rynek Starego Miasta 31
00-272 Warszawa
tel. (+48 22) 831 02 61, fax (+48 22) 831 36 42
e-mail: orwp@ihpan.edu.pl
<http://oir-ihpan.edu.pl>

Redakcja i korekta
Jolanta Rudzińska

Tłumaczenie, redakcja i korekta dodatków w j. angielskim
Grażyna Waluga

Skład i łamanie
Marcin Szcześniak

Publikacja dotowana ze środków publicznych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
Czasopismo recenzowane (spis recenzentów publikowany jest na stronie internetowej czasopisma)
Wersja elektroniczna jest wersją referencyjną czasopisma
Tomy w formacie pdf znajdują się na stronie internetowej: <http://oir-ihpan.edu.pl>

e-ISSN 2450-8349
p-ISSN 0029-8514

Creative Commons Attribution 4.0 International / Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe

Wyłączny dystrybutor:
Wydawnictwo Naukowe Semper®

Księgarnia Firmowa:
ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa
tel./fax: (+48 22) 828 49 73
handlowy@semper.pl
<http://sklep.semper.pl>

Spis treści

LECHOWI SZCZUCKIEMU (1933–2019) IN MEMORIAM

<i>Danilo Facca</i> , Słowo wstępne	7
<i>Juliusz Domański</i> , Lech Szczucki – instytutowy kolega, przygodny współpracownik, przygodny protektor i nauczyciel	9
<i>Krzysztof Pomian</i> , Lech – wspomnienie o przyjacielu	17
<i>Piotr Salwa</i> , Lech Szczucki – wytrwały italoofil	23
<i>Sławomir Mazurek</i> , Tajna historia naszego dwójjedynego zakładu w wolnej Polsce	31
<i>Valentina Lepri</i> , Krótka historia długiej współpracy: Lech Szczucki, Eugenio Garin i studia nad renesansem	39
<i>Wojciech Kriegseisen</i> , Rocznik „Odrodzenie i Reformacja w Polsce” i jego redaktorzy Janusz Tazbir i Lech Szczucki	51
<i>Urszula Augustyniak</i> , Zakres wolności intelektualistów pod patronatem Radziwiłłów birżańskich w pierwszej połowie XVII wieku w związku z badaniami profesora Lecha Szczuckiego nad historią intelektualną i patronatem	63

ARTYKUŁY

<i>Ihar Bortnik</i> , Prawo oporu w myśli politycznej Wielkiego Księstwa Litewskiego i Królestwa Polskiego w drugiej połowie XVI i na początku XVII wieku: analiza porównawcza	85
<i>Barbara Niebelska-Rajca</i> , <i>Decorum</i> – uniwersalność i relatywność. Problemy wczesnonowożytnej poetyki stosowności	119

MATERIAŁY

<i>Julia Możdżeń</i> , Zapomniana <i>Kronika Pruska</i> Albrechta Finka von Seybolda. Analiza treści, budowy i losów rękopisu powstałego w latach trzydziestych XVI wieku	147
<i>Paweł Gut</i> , Joachim Wedel i jego kronika domowa (<i>Hausbuch</i>)	181
<i>Alla Kozhinowa</i> , Koloronimy Starego Testamentu w polskich szesnastowiecznych tłumaczeniach biblijnych	217

<i>Michał Muraszko</i> , Oprawa aksamitna toruńskiego druku pedagogicznego <i>Institutionis literatae</i> z 1588 roku w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu	245
<i>Justyna Dąbkowska-Kujko, Michał E. Nowakowski</i> , <i>Mowa miana w Senacie polskim: nieznanne staropolskie tłumaczenie Equitis Poloni in Jesuitas actio prima</i> – wprowadzenie, tekst i komentarze	263
<i>Kazimierz Bem</i> , Testament Stanisława Lubienieckiego (1615–1675)	313

ARTYKUŁY RECENZYJNE

<i>Anna Pomierny-Wąsińska</i> , O wyzwaniach przekładu i redakcji naukowej. Uwagi na marginesie lektury książki <i>Jak kwitnące drzewo. Florencja średniowieczna i renesansowa</i>	341
<i>Anna Odrzywolska</i> , Funkcjonowanie włoskich uzdrowisk w XVI wieku. Refleksje na temat monografii Rity Mazzei, <i>La cura di sé al tempo di Montaigne. I bagni termali nell'Europa del Cinquecento</i> (Roma 2022, Edizioni di Storia e Letteratura, ss. XXVI, 420, 2 nlb.)	357

RECENZJE

Martin Pjecha, <i>Theo-Politics of the Hussite Movement. From Reform to Revolution</i> (Wojciech Iwańczak)	377
Gabriela Wąs, <i>Matżeństwo w czasach reformacji. Matżeńskie normy prawne i sądownictwo matżeńskie w XVI wieku w świetle dokumentów z książęcych archiwów brzeskiego i legnickiego</i> (Klaudia Nowak)	386
Justyna Kiliańczyk-Zięba, <i>Printers' Devices in the Polish-Lithuanian Commonwealth. Iconographic Sources and Ideological Content</i> (Izabela Wienczek-Sielska)	393
Pablo Toribio, <i>Benedykt Wiszowaty's »Medulla historiae ecclesiasticae«. Critical Edition of a Late Socinian Account of Church History</i> (Wojciech Kordyzon)	399
<i>Dizionario storico delle accademie toscane. Secoli XVI–XVIII</i> , vol. 1: <i>Firenze</i> , a cura di Jean Boutier, Maria Pia Paoli, Claudia Tarallo (Roman Sosnowski)	403
Katarzyna Spurgasz, <i>Między światami. Historia śląskiego kantora i jego muzycznej kolekcji w czasach przemian wyznaniowych (1654–1707)</i> (Gabriela Wąs)	412
WYKAZ SKRÓTÓW	417

Table of contents

LECH SZCZUCKI (1933–2019) IN MEMORIAM

<i>Daniilo Facca</i> , Introduction	7
<i>Juliusz Domański</i> , Lech Szczucki – Colleague from the Institute, Casual Associate, Casual Patron, and Mentor	9
<i>Krzysztof Pomian</i> , Lech – Reminiscences of My Friend	17
<i>Piotr Salwa</i> , Lech Szczucki – Persistent Italophile	23
<i>Sławomir Mazurek</i> , The Secret Story of Our ‘Dual’ Department in Free Poland	31
<i>Valentina Lepri</i> , The Short History of a Long-Term Cooperation: Lech Szczucki, Eugenio Garin, and Renaissance Studies	39
<i>Wojciech Kriegseisen</i> , Yearbook <i>Odrodzenie i Reformacja w Polsce</i> and Its Editors Janusz Tazbir and Lech Szczucki	51
<i>Urszula Augustyniak</i> , The Scope of Freedom of Intellectuals under the Patronage of the Birża Radziwiłłs in Relation to Professor Lech Szczucki’s Research on the Intellectual History of the Early Modern Era	63

ARTICLES

<i>Ihar Bortnik</i> , The Right of Resistance in the Political Thought of the Grand Duchy of Lithuania and the Kingdom of Poland in the Second Half of the Sixteenth and Early Seventeenth Centuries: A Comparative Analysis	85
<i>Barbara Niebelska-Rajca</i> , <i>Decorum</i> : Universality and Relativity. Problems of the Early Modern Poetics of <i>Decorum</i>	119

MATERIALS

<i>Julia Możdżeń</i> , The Forgotten <i>Chronicle of Prussia</i> by Albrecht Fink von Seybold. An Analysis of the Content, Construction, and Fate of the Manuscript Written in the 1530s	147
<i>Paweł Gut</i> , Joachim von Wedel and His Commonplace Book (<i>Hausbuch</i>)	181
<i>Alla Kozhinowa</i> , Old Testament Colour Terms in Polish Sixteenth-Century Translations of the Bible	217
<i>Michał Muraszko</i> , Velvet Binding of the Toruń Pedagogical Print <i>Institutio literata</i> from 1588 in the Collection of the University Library in Toruń	245
<i>Justyna Dąbkowska-Kujko</i> , <i>Michał E. Nowakowski, Mowa miana w Senacie polskim</i> : The Previously Unknown Early Modern Polish Translation of <i>Equitis Poloni in Jesuitas actio prima</i> . Introduction, Text, and Commentary	263
<i>Kazimierz Bem</i> , The Last Will of Stanisław Lubieniecki (1615–1675)	313

ARTICLES REVIEWS

<i>Anna Pomierny-Wąsińska</i> , On the Challenges of Translation and Academic Editing: Marginal Notes on Reading the Book <i>Jak kwitnące drzewo. Florencja średniowieczna i renesansowa</i>	341
<i>Anna Odrzywolska</i> , The Functioning of Italian Spas in the Sixteenth Century. Reflections on Rita Mazzei's Monograph, <i>La cura di sé al tempo di Montaigne. I bagni termali nell'Europa del Cinquecento</i> (Rome 2022, Edizioni di Storia e Letteratura, pp. XXVI, 420, 2 unpaginated pp.)	357

REVIEWS

Martin Pjecha, <i>Theo-Politics of the Hussite Movement. From Reform to Revolution</i> (Wojciech Iwańczak)	377
Gabriela Wąs, <i>Matżeństwo w czasach reformacji. Matżeńskie normy prawne i sądownictwo matżeńskie w XVI wieku w świetle dokumentów z książęcych archiwów brzeskiego i legnickiego</i> (Klaudia Nowak)	386
Justyna Kiliańczyk-Zięba, <i>Printers' Devices in the Polish-Lithuanian Commonwealth. Iconographic Sources and Ideological Content</i> (Izabela Wienczek-Sielska)	393
Pablo Toribio, <i>Benedykt Wiszowaty's »Medulla historiae ecclesiasticae«. Critical Edition of a Late Socinian Account of Church History</i> (Wojciech Kordyżon)	399
<i>Dizionario storico delle accademie toscane. Secoli XVI–XVIII</i> , vol. 1: <i>Firenze</i> , a cura di Jean Boutier, Maria Pia Paoli, Claudia Tarallo (Roman Sosnowski)	403
Katarzyna Spurgjasz, <i>Między światami. Historia śląskiego kantora i jego muzycznej kolekcji w czasach przemian wyznaniowych (1654–1707)</i> (Gabriela Wąs)	412
LIST OF ABBREVIATIONS	417

Wykaz skrótów

AGAD	– Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
ANK	– Archiwum Narodowe w Krakowie
AP	– Archiwum Państwowe
APGd	– Archiwum Państwowe w Gdańsku
AR	– Archiwum Warszawskie Radziwiłłów
BCz	– Biblioteka Książąt Czartoryskich – Muzeum Narodowe w Krakowie
BG	– Biblioteka Gdańska Polskiej Akademii Nauk
BJ	– Biblioteka Jagiellońska w Krakowie
BK	– Biblioteka Kórnicka Polskiej Akademii Nauk
BN	– Biblioteka Narodowa w Warszawie
BO	– Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu
BPAU–PANKr	– Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie
BR	– Biblioteka Publiczna im. Edwarda Raczyńskiego w Poznaniu
BUW	– Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie
BUWr	– Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu
KUL	– Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
MK	– Metryka Koronna
OiRwP	– „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”
PAN	– Polska Akademia Nauk
PSB	– <i>Polski słownik biograficzny</i>
SGKP	– <i>Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich</i>
SPTK	– <i>Słownik polskich teologów katolickich</i>
UAM	– Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Urzednicy, Korona	– <i>Urzednicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy</i>
Urzednicy, Litwa	– <i>Urzednicy Wielkiego Księstwa Litewskiego. Spisy</i>
VC	– <i>Volumina Constitutionum</i> (cyt. wg wzoru: VC 1/1)
VL	– <i>Volumina Legum</i> (cyt. wg wzoru: VL 1, s. 234)

Instrukcja redakcyjna

Niniejsza instrukcja obowiązuje dla tekstów przygotowywanych w języku polskim. Teksty niespełniające określonych w niej wymogów formalnych będą odsyłane Autorom w celu dostosowania do instrukcji.

1. Aby artykuł mógł zostać przyjęty do druku, musi spełniać następujące kryteria:
 - a) być wynikiem samodzielnych badań, niepublikowanych wcześniej w innych czasopismach;
 - b) spełniać kryteria formalne (patrz niżej zasady przygotowywania tekstów) i uwzględniać wskazówki redakcyjne;
 - c) otrzymać dwie pozytywne recenzje zgodnie z zasadami double-blind review;
 - d) musi być zgodny z zasadami „zapory ghostwriting”. Wszelkie ujawnione przypadki ghostwriting (ukrycia swego udziału przez autorów lub pisanie tekstu na zamówienie) i guest authorship (dopisywania do listy autorów osób, których udział w powstaniu tekstu był znikomy) będą podawane do publicznej wiadomości na stronach internetowych naszego czasopisma. O fakcie tym poinformowana zostanie także jednostka organizacyjna zatrudniająca autora;
 - e) w uzasadnionych przypadkach Redakcja może zażądać oświadczenia o wkładzie autora/autorów zgodnie z zasadami zapory ghostwriting;
 - f) autorzy powinni złożyć oświadczenie o źródłach finansowania publikacji, jeśli powstała ona dzięki wkładowi instytucji naukowo-badawczych, stowarzyszeń i innych podmiotów (financial disclosure).
2. Redakcja przyjmuje teksty w wersji elektronicznej, w następujących formatach: .doc, .docx, .rtf.
3. Teksty artykułów nie powinny przekraczać objętości 30 stron znormalizowanego tekstu (55 tys. znaków, licząc ze spacjami i przypisami), a teksty recenzji – 10 stron (18 tys. znaków, licząc ze spacjami i przypisami). Redakcja zastrzega sobie możliwość skracania tekstów.

Teksty artykułów powinny być przysyłane w dwóch plikach. Jeden z nich winien zawierać wszystkie elementy wymienione w pkt. 4, drugi zaś być w wersji zanonimizowanej (bez informacji pozwalających na zidentyfikowanie autora, w tym bez podziękowań oraz informacji o posiadanym grancie).

Plik tekstowy nie powinien zawierać włączanych ilustracji, map, planów, schematów czy innych elementów graficznych, a jedynie zaznaczone miejsca ich wstawienia. Każdy element graficzny powinien być dostarczony w osobnym pliku graficznym, w formacie .tiff, .jpg, .xls, .pdf (lub innym właściwym dla danego elementu), o rozdzielczości 300 dpi (przy podstawie min. 16 cm).

W osobnym pliku należy dołączyć podpisy do tych elementów i dokładny opis źródeł (z numeracją zgodną z nazwami plików).

Autor wykorzystujący czcionki specjalistyczne lub nietypowe powinien je przekazać również oddzielnie (pliki .ttf, .otf).

W przypadku jakichkolwiek materiałów cudzego autorstwa i własności niezbędne jest załączenie potwierdzenia prawa do ich reprodukcji.

4. Teksty artykułów – struktura wewnętrzna:
 - a) imię i nazwisko autora;
 - b) numer ORCID, jeżeli autor posiada;
 - c) afiliacja – w formie wymaganej przez instytucję zatrudniającą, jeśli autor nie pracuje w jednostce naukowej, podajemy miejscowość;
 - d) tytuł artykułu;
 - e) zarys treści w języku polskim i angielskim (objętość 400–700 znaków) – krótkie omówienie treści artykułu;
 - f) słowa kluczowe w języku polskim i angielskim – 5–7 słów lub wyrazów;
 - g) treść artykułu;
 - h) bibliografia – wykaz przywoływanych w przypisach publikacji;
 - i) tytuł w języku angielskim;
 - j) streszczenie w języku polskim i angielskim (objętość 1000–1800 znaków) – krótka prezentacja treści artykułu, zawierająca rezultaty analizy, wnioski oraz omówienie metodologii;
 - k) krótka nota o autorze w języku polskim (angielski opcjonalnie) – 300–500 znaków (wskazać trzeba miejsce pracy i adres e-mailowy, ewentualnie zainteresowania badawcze autora).

UWAGA: Zarys treści, słowa kluczowe i streszczenie mogą być przetłumaczone w wydawnictwie podczas przygotowywania tomu do publikacji, materiały przesłane przez autora muszą jednak zawierać wszystkie elementy w języku artykułu.
5. Recenzje: nad tekstem zamieszczamy nagłówek: imię (rozwinęte) i nazwisko autora recenzowanej pracy, pełny tytuł według strony tytułowej (gdy recenzja dotyczy pracy zbiorowej lub edycji źródłowej po tytule podajemy pełne imiona i nazwiska redaktorów lub wydawców; jeśli praca jest wielotomowa – liczbę tomów lub części cyframi arabskimi, np. t. 1–2), miejsce i rok wydania, nazwę wydawnictwa, liczbę stron, ewentualnie nazwę serii wydawniczej. W nagłówkach stosujemy skróty w języku recenzowanej pracy, np. ed. by, bearb. von, hrsg. von itp.

Imię i nazwisko autora recenzji, afiliację lub miasto, w którym pracuje, umieszczamy pod tekstem recenzji.
6. Teksty nie powinny być formatowane, np. przez użycie odmiennych rodzajów czcionek, czcionki rozstrzelonej (zamiast rozstrzeleń należy stosować pogrubienia). Kursywa może być stosowana w opisach bibliograficznych oraz obcych (np. łacińskich) wtrętach. Zaznaczenia wymagają jedynie kolejne akapity.

7. Teksty przeznaczone do bieżącego tomu (rocznika) należy nadesłać **do końca grudnia roku poprzedzającego**. Materiałów niezamówionych Redakcja nie zwraca. Teksty przygotowane przez autorów w sposób niezgodny z instrukcją będą im odsyłane do ponownego opracowania.
Jeżeli Recenzent w ciągu 3 miesięcy od otrzymania zamówionej książki nie sporządzi recenzji lub jeżeli złożona recenzja nie zostanie przyjęta do druku przez Redakcję, Recenzent jest zobowiązany do odesłania książki na adres Redakcji.
8. O przyjęciu artykułu do druku autorzy powiadomieni zostają drogą elektroniczną.
9. W przypadku potrzeby poprawienia bądź uzupełnienia złożonego tekstu zgodnie z wytycznymi recenzentów czas wykonania tych zmian wynosi 30 dni od daty przysłania uwag recenzenta lub Redakcji. Autorzy mają obowiązek nanoszenia poprawek przed składem w trybie „śledzenia zmian”. Brak poprawionego tekstu w wyznaczonym terminie oznacza przesunięcie go do następnego numeru.
10. Teksty do korekty autorskiej otrzymuje się w pliku PDF. Autorzy mogą nanosić poprawki w plikach PDF w trybie komentarzy. Przekroczenie terminu nadesłania korekty autorskiej oznacza opublikowanie artykułu zgodnie z wysłaną podstawą.
11. Artykuły zawierające materiał ilustracyjny i znaki specjalne mogą być przesłane w pliku PDF do ostatecznej weryfikacji wyglądu przez autora lub redaktora merytorycznego.
12. Po złamaniu tekstu wszelkie poprawki zgłoszone przez autora, a powodujące potrzebę przesłania tekstu, nie mogą być zaakceptowane. Redakcja zastrzega sobie prawo odmówienia wykonania takich zmian lub obciążenia autora artykułu kosztami dodatkowej pracy.

Zapis tytułów dzieł i dokumentów oraz cytatów

1. Tytuły dzieł i dokumentów:
 - a) w przypadku rękopisów oryginalne tytuły lub incipity dokumentów, referatów itp. podajemy w cudzysłowie, tytuły nadane przez autora tekstu – bez cudzysłowu, np. Laudum sejmiku, Memoriał itp.;
 - b) przywołując stare druki lub rękopisy, w przypisie należy podać miejsce przechowywania egzemplarza starodruku lub rękopisu, który wykorzystano oraz sygnaturę, np. BUW, nr sygn.; Wiedeń, Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Polen I 13, fasc. 9, k. 19–20ver;
 - c) w przypadku druków tytuły dzieł i dokumentów zapisujemy kursywą, tytuły rozdziałów i fragmentów dzieł (dokumentów) w cudzysłowie, a tytuły domyślne lub utarte określenia tytułowe dużą literą bez wyróżnień, np. 95 Tez Marcina Lutera, Konfederacja warszawska, Konstytucja 3 maja.
2. Cytaty:
 - a) wszystkie cytaty powinny być zaznaczone cudzysłowem;

- b) źródła cytowane w tekście podaje się w języku oryginału; w przypisach zaś, w miarę potrzeby, umieszczamy przekład;
- c) cytaty źródłowe z rękopisów modernizujemy zgodnie z odpowiednią instrukcją wydawniczą;
- d) cytaty ze starodruków podajemy w zapisie oryginalnym;
- e) w wypadku słowiańskich alfabetów cyrylickich cytaty i opisy bibliograficzne podajemy w alfabecie oryginalnym;
- f) cytowanych fragmentów źródłowych nie poprzedzamy i nie kończymy wielokropkiem;
- g) opuszczenia w cytowanym tekście sygnalizujemy dwiema pauzami w nawiasach prostokątnych: [– –].
- h) miejsca wyróżnione w cytacie przez autora powinny być zaznaczone wytłuszczoną czcionką, co sygnalizujemy następnie w nawiasach kwadratowych [podkr. inicjał imienia i nazwiska autora tekstu].

Pisownia imion, nazwisk i innych wyrażen określających osoby.

1. Stosujemy oryginalną pisownię imion i nazwisk obcych lub pisownię przyjętą obecnie w polskiej tradycji naukowej, np. Szekspir, Waszyngton.
2. Imiona osób po raz pierwszy wzmiankowanych podajemy w pełnym brzmieniu, następnie inicjały imion i nazwisko lub – zwłaszcza w odniesieniu do postaci znanych albo często wymienianych w tekście – tylko nazwisko, np. Kościuszko, Mickiewicz.
3. Osoby wymieniane w recenzjach występują bez stopni oraz tytułów naukowych i zawodowych. Słowo „Autor” piszemy wielką literą, o ile odnosi się do autora recenzowanej pracy.

Zapis skrótów, dat i innych określeń czasu oraz liczebników.

1. W tekstach stosujemy ogólnie przyjęte skróty słownikowe: itd., m.in., etc., sygn., ver. (verso), rec. (recto) i inne.
2. Zapis dat w tekście:
 - a) miesiąc słownie, np. 5 marca 1610 r.;
 - b) przy różnych stylach (kalendarzach): 10/20 maja 1589 r., ale 24 XII 1602/3 I 1603 r.;
 - c) okresy od do: np. 1–10 maja 1700 r., 1 maja–10 czerwca 1621 r. (stosujemy półpauzę bez spacji);
 - d) w datach wtrąconych w nawiasie miesiąc podaje się cyfrą rzymską i nie stosuje się skrótu r. na końcu (1 V 1576).
3. Zapis dat w przypisach:
 - a) miesiąc liczbą rzymską, np. 5 III 1600 r.;
 - b) w przypadku braku daty dziennej miesiąc zawsze słownie, np. w marcu 1525 r.
4. Pisownia określeń „wiek”, „rok”:
 - a) przed – rozwinięte, np. w wieku XVI, w roku 1569;
 - b) po – skrócone, np. w XVI w., w 1621 r.
5. W określeniach typu „w drugiej połowie”, „lata osiemdziesiąte” nie używamy cyfr.

Zapisy bibliograficzne.

1. Przypisy należy numerować w ciągu i umieszczać na dole strony. W przypadku zbiegnięcia się w tekście odsyłacza do przypisu z przecinkiem, średnikiem lub kropką kończącą zdanie odsyłacz umieszczamy przed tymi znakami (z wyjątkiem skrótów, np.: w. lub r.).
2. W przypisach stosuje się skróty łacińskie pisane antykwą: ibidem, idem, eadem, iidem, caedem, op. cit., loc. cit.
3. Opis bibliograficzny od poprzedzającego go cytatu bądź wywodu oddziela się przecinkiem.
4. Miejsce wydania podaje się w języku oryginału. W przypadku występowania wielu miejsc wydania należy podać pierwsze trzy miejsca wydania lub tylko pierwsze z dopiskiem „et al.”.
5. Zapis bibliograficzny publikacji książkowych: inicjał imienia i nazwisko autora, *Tytuł*, ewentualnie wydanie, miejsce i rok wydania, s.; np.: E. H. Kantorowicz, *Dwa ciała króla. Studium ze średniowiecznej teologii politycznej*, tł. M. Michalski, A. Krawiec, red. J. Strzelczyk, Warszawa 2007, s. 49.
6. Zapis artykułu w pracy zbiorowej: inicjał imienia i nazwisko autora, *Tytuł*, w: *Tytuł pracy zbiorowej*, red. inicjał imienia i nazwisko redaktora/ów, ewentualnie tom (cyframi arabskimi), miejsce i rok wydania, s.; np.: K. Górski, *Problematyka religijności w epoce potrydenckiej*, w: idem, *Studia i materiały z dziejów duchowości*, Warszawa 1980, s. 241.
7. Zapis artykułu w czasopiśmie oraz w wydawnictwie ciągłym o charakterze wydawnictwa zbiorowego: inicjał imienia i nazwisko autora, *Tytuł*, „Tytuł Czasopisma” (lub skrót tytułu, bez cudzysłowu), tom (ew. rocznik) cyframi arabskimi, rok wydania, numer lub zeszyt cyframi arabskimi, s.; np.: A. Kalinowska, *Misja Andrzeja Reya w Anglii w 1637 roku*, *OiRwP*, 51, 2007, s. 7–20; J. Staszewski, *Elekcja 1697 roku*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici”, *Nauki Humanistyczno-Społeczne*, z. 259, *Historia*, 28, 1993, s. 73–92. Wszystkie elementy tytułów czasopism poza spójnikami zapisujemy wielkimi literami.
8. Serie wydawnicze zaznaczamy po miejscu i roku wydania w nawiasie okrągłym, np.: J. Tyszkiewicz, *Średniowieczne granice wytyczone wzdłuż rzek w Europie Środkowej*, w: *Z dziejów średniowiecznej Europy Środkowo-Wschodniej*, red. J. Tyszkiewicz, Warszawa 2007 (Fasciculi Historici Novi, t. 6), s. 145–152.
9. Biogramy w *Polskim słowniku biograficznym* traktujemy jak artykuły w wydawnictwie ciągłym.
10. Zapis publikacji znajdujących się na stronach internetowych: inicjał imienia i nazwisko autora (jeśli jest znany), *Tytuł*, ewentualnie inicjał imienia i nazwisko redaktora, adres strony internetowej (data dostępu – z miesiącem zapisanym liczbą rzymską): *Controversia et Confessio Digital*, hrsg. von I. Dingel, <http://www.controversia-et-confessio.de/id/d6834a5d-96e3-41e1-b9db-0dc11c209586> (18 XI 2017).

11. Stosujemy określenia skrótowe w języku publikacji: wyd., oprac., tł., red. dla książek wydanych w języku polskim i analogicznie: ed. by, vol., hrsg. von, bearb. von, Bd. etc.
12. Po incipitach prac wielokrotnie cytowanych nie umieszczamy wielokropka.
13. Zapis starodruków powinien zawierać informacje o miejscu przechowywania (oraz nr sygn.) egzemplarza, z którego korzystano w artykule.
14. Tytuły archiwaliów i rękopisów modernizujemy tak jak cytaty. Opisy bibliograficzne i cytaty ze starodruków nie są modernizowane; dopuszcza się stosowanie skrótów szczególnie obszernych tytułów. Należy odwzorowywać zapis z karty tytułowej starodruku (wielkie i małe litery, cyfry rzymskie lub arabskie).
15. Bibliografia powinna składać się z wyodrębnionego działu „Opracowania”, zawierającego wszystkie cytowane monografie i teksty z prac zbiorowych i czasopism, bez względu na to, czy artykuł opublikowany został w wersji papierowej, czy on-line. W bibliografii mogą zostać wyodrębnione działy, takie jak Źródła, Publikacje internetowe, itp. W zapisie bibliograficznym w bibliografii należy umieszczać najpierw nazwisko, a potem inicjał (inicjały) imienia.

Basic citation formats for footnotes/endnotes of English-language texts to be published in *Odrodzenie i Reformacja w Polsce*

Book

One author

1. M. Gladwell, *The Tipping Point: How Little Things Can Make a Big Difference* (Boston, 2000), pp. 64–65.
2. Gladwell, *Tipping Point*, p. 71.

Two or more authors

1. P. Morey, A. Yaqin, *Framing Muslims: Stereotyping and Representation after 9/11* (Cambridge, MA, 2011), p. 52.
2. Morey, Yaqin, *Framing Muslims*, pp. 60–61.

For four or more authors, list all of the authors in the bibliography; in the note, list only the first author, followed by “et al.” (“and others”):

1. J. M. Bernstein et al., *Art and Aesthetics after Adorno* (Berkeley, 2010), p. 276.
2. Bernstein et al., *Art and Aesthetics*, p. 18.

Editor or translator instead of author

1. R. Lattimore, trans., *The Iliad of Homer* (Chicago, 1951), pp. 91–92.
2. Lattimore, *Iliad*, p. 24.

Editor or translator in addition to author

1. J. Austen, *Persuasion: An Annotated Edition*, ed. R. Morrison (Cambridge, MA, 2011), pp. 311–312.
2. Austen, *Persuasion*, p. 315.

Chapter or other part of a book

1. Á. Ramírez, “Muslim Women in the Spanish Press: The Persistence of Subaltern Images,” in: *Muslim Women in War and Crisis: Representation and Reality*, ed. F. Shirazi (Austin, 2010), p. 231.
2. Ramírez, “Muslim Women,” pp. 239–240.

Preface, foreword, introduction, or similar part of a book

1. W. Cronon, foreword to: *The Republic of Nature*, by M. Fiege (Seattle, 2012), p. ix.
2. Cronon, foreword, pp. x–xi.

Book published electronically

If a book is available in more than one format, cite the version you consulted. For books consulted online, include an access date and a URL. If

you consulted the book in a library or commercial database, you may give the name of the database instead of a URL. If no fixed page numbers are available, you can include a section title or a chapter or other number.

1. I. Wilkerson, *The Warmth of Other Suns: The Epic Story of America's Great Migration* (New York, 2010), pp. 183–184, Kindle.
2. Ph. B. Kurland, R. Lerner, eds., *The Founders' Constitution* (Chicago, 1987), chap. 10, doc. 19, accessed October 15, 2011, <http://press-pubs.uchicago.edu/founders/>.
3. J. P. Quinlan, *The Last Economic Superpower: The Retreat of Globalization, the End of American Dominance, and What We Can Do about It* (New York, 2010), p. 211, accessed December 8, 2012, ProQuest Ebrary.
4. Wilkerson, *Warmth of Other Suns*, p. 401.
5. Kurland, Lerner, *Founders' Constitution*.
6. Quinlan, *Last Economic Superpower*, p. 88.

Journal article

In a note, list the specific page numbers consulted, if any. In the bibliography, list the page range for the whole article.

Article in a print journal

1. A. Bogren, "Gender and Alcohol: The Swedish Press Debate," *Journal of Gender Studies* 20, no. 2 (June 2011), p. 156.
2. Bogren, "Gender and Alcohol," p. 157.

Article in an online journal

For a journal article consulted online, include an access date and a URL. If you consulted the article in a library or commercial database, you may give the name of the database instead.

1. C. Brown, "Consequentialize This," *Ethics* 121, no. 4 (July 2011), p. 752, accessed December 1, 2012, <http://dx.doi.org/10.1086/660696>.
2. A. Kurylo, "Linsanity: The Construction of (Asian) Identity in an Online New York Knicks Basketball Forum," *China Media Research* 8, no. 4 (October 2012), p. 16, accessed March 9, 2013, Academic OneFile.
3. Brown, "Consequentialize This," p. 761.
4. Kurylo, "Linsanity," pp. 18–19.

Magazine article

1. J. Lepore, "Dickens in Eden," *New Yorker*, August 29, 2011, p. 52.
2. Lepore, "Dickens in Eden," pp. 54–55.

Book review

1. J. Mokyr, review of *Natural Experiments of History*, ed. Jared Diamond and James A. Robinson, *American Historical Review* 116, no. 3 (June 2011), p. 754.
2. Mokyr, review of *Natural Experiments of History*, p. 752.

Thesis or dissertation

1. D. S. Levin, "Let's Talk about Sex... Education: Exploring Youth Perspectives, Implicit Messages, and Unexamined Implications of Sex Education in Schools" (PhD diss., University of Michigan, 2010), pp. 101–102.
2. Levin, "Let's Talk about Sex," p. 98.

Paper presented at a meeting or conference

1. R. Adelman, "'Such Stuff as Dreams Are Made On': God's Footstool in the Aramaic Targumim and Midrashic Tradition" (paper presented at the annual meeting for the Society of Biblical Literature, New Orleans, Louisiana, November 21–24, 2009).
2. Adelman, "Such Stuff as Dreams."

Website

A more formal citation may be styled as in the examples below. Because such content is subject to change, include an access date and, if available, a date that the site was last modified.

1. "Privacy Policy," Google Policies & Principles, last modified July 27, 2012, accessed January 3, 2013, <http://www.google.com/policies/privacy/>.
2. Google, "Privacy Policy."

Blog entry or comment

The following examples show the more formal versions of the citations.

1. G. Becker, "Is Capitalism in Crisis?," *The Becker-Posner Blog*, February 12, 2012, accessed February 16, 2012, <http://www.becker-posner-blog.com/2012/02/is-capitalism-in-crisis-becker.html>.
2. Becker, "Is Capitalism in Crisis?"

How to cite archival materials:

Note: As with any other citation, ensure you are providing sufficient information for **any** other researcher to be able to easily locate your sources.

Abbreviations are entirely appropriate, but all acronyms should be written out in full at the first occurrence, followed by the acronym in parenthesis. A brief citation should contain the following information:

1. Name of the institution responsible for the custody of the records or catalogues
2. Full catalogue reference: the alphanumeric code used to identify, describe and order the record
3. Internal identifier: details of the folio, page, docket, membrane or other number within the piece (the container box, volume, folio, bundle, roll and so on).
4. In some cases you may need to include the extended reference, that is the full series title, which may provide useful context information.

Lista recenzentów OiRwP, 69, 2025

prof. dr hab. Maria Barłowska, Instytut Polonistyki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

mgr Marianna Czapnik (emerita), Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie

dr hab. Bartłomiej Czarski, Instytut Filologii Klasycznej Uniwersytetu Warszawskiego

dr hab. Michał Czerenkiewicz, Wydział Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego

prof. dr. Kęstutis Daugirdas, Johannes a Lasco Bibliothek Emden/Universität Tübingen

prof. dr hab. Edmund Kizik, Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN

dr hab. Sławomir Kościelak, prof. UG, Instytut Historii Uniwersytetu Gdańskiego

prof. dr hab. Wojciech Krawczuk, Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego

prof. dr hab. Roman Krzywy, Instytut Literatury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego

dr hab. Maciej Mikuła, prof. UJ, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego

dr Julia Możdżeń, Instytut Historii Uniwersytetu Gdańskiego

prof. dr hab. Piotr Oliński, Wydział Nauk Historycznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

prof. dr hab. Edward Opaliński, Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN

dr hab. Dorota Rojszczak-Robińska, prof. UAM, Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza

dr hab. Wojciech Ryczek, Wydział Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego

prof. dr hab. Jerzy Styka, Instytut Filologii Klasycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego

prof. dr hab. Mikołaj Szymański, Instytut Filologii Klasycznej Uniwersytetu Warszawskiego

dr hab. Arkadiusz Wagner, prof. UMK, Instytut Badań Informacji i Komunikacji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

dr hab. Izabela Winiarska-Górska, prof. UW, Instytut Języka Polskiego Uniwersytetu Warszawskiego

dr hab. Rafał Wójcik, Oddział Zbiorów Specjalnych Biblioteki Uniwersyteckiej, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

prof. dr hab. Andrzej Zakrzewski, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego

